

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

БЮЛЕТЕНЬ

Національного університету цивільного захисту України

Присвячений 95-річчю заснування закладу

Харків 2023

Рекомендовано до друку методичною
радою НУЦЗ України
(протокол від 16.11.2023 № 3)

Бюлетень Національного університету цивільного захисту України.
Присвячений 95-річчю заснування закладу. — Х.: НУЦЗУ, 2023. — 160 с.

Редакційна колегія: Ключка Ю. П. д-р техн. наук, с.н.с.
Морозов А. І. канд. техн. наук, доцент
Назаров О. О. канд. психол. наук, професор
Уваров Ю. В., канд. техн. наук, доцент
Стельмах О. А., канд. техн. наук, доцент

**Відповідальний
за випуск
Редактор** Зимогляд Л.Г.
(057) 707-34-53
Хорошилова К. В.

ЗМІСТ

Бабакін В.М., Векишин В.О., Колосков В.Ю., Кондратенко О.М.

Завдання щодо реалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання стратегії у запобіганні корупції та забезпечення дотримання академічної доброчесності..... 6

Вавренюк С.А.

Процес адаптації курсантів перших курсів до умов навчання в закладах освіти цивільного захисту 12

Гасієв С.Д., Макаров Є.О.

Інноваційні технології в підготовці керівників піротехнічних підрозділів..... 19

Говаленков С.В., Тарасенко О.А.

Кафедра фізико-математичних дисциплін – сімбіоз фундаментальної освіти і прикладної науки 24

Ігнат'єв О.М.

Використання базових рухів школи «Чой» під час проведення занять із гасіння палаючої людини 29

Ковальов О.О.

Навчання курсантів НУЦЗ України з використанням безпілотних літальних апаратів..... 40

Ковальов П.А.

Дистанційна форма освіти в умовах воєнного стану 45

Кононович В.Г., Усачов Д.В.

Сучасні підходи до фізичного виховання в закладах вищої освіти ДСНС..... 50

Корчагін П.О., Шевченко Р.І.

Науково-методичні рекомендації з підвищення ефективності підготовки фахівців з експлуатації аварійно-рятувальної техніки в системі ЗВО ДСНС 55

Кулешов М.М.

Система підготовки управлінських кадрів служби цивільного захисту та її удосконалення 61

Лісняк А.А., Грицина І.М., Дубінін Д.П., Остапов К.М., Сенчихін Ю.М., Аветісян В.Г., Шевченко С.М., Криворучко Є.М.

Сучасні тенденції в підготовці фахівців пожежно-рятувальної справи 66

Майстро С.В.

Особливості становлення та розвитку спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» у сфері цивільного захисту 77

Пономаренко Р.В., Мінська Н.В., Виноградов С.А., Демент М.О., Безугла Ю.С.

Співпраця університету із практичними підрозділами – запорука якісної підготовки здобувачів вищої освіти 84

Поступна О.В.

Виклики у підготовці здобувачів вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» в умовах дистанційної форми навчання..... 92

Рудаков С.В.

Вдосконалення педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти ДСНС України в умовах дистанційного навчання..... 97

Рютін В.В., Рютіна Д.М.

Дослідження психологічних та педагогічних умов військової соціалізації студентів кафедри військової підготовки..... 102

Рябініна О.В., Харламов М.І.

Дистанційне навчання. Константи та еволюція 110

Савченко О.В., Безугла Ю.С.

Особливості підготовки здобувачів вищої освіти НУЦЗУ України до інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань безпеки життєдіяльності населення 115

Слепужніков Є.Д., Чиркіна-Харламова М.А., Мінська Н.В., Трегубов Д.Г.

Повсякденна діяльність співробітників кафедри спеціальної хімії та хімічної технології факультету оперативно-рятувальних сил на службі підготовки досвідчених фахівців у сфері радіаційного та хімічного захисту в мирний час та в умовах воєнного стану 120

Степанчук С.О., Стрілець В.М.

Визначення особливостей підготовки курсантів-піротехніків до гуманітарного розмінування в радіаційно забрудненій місцевості 127

Сухарькова О.І.

Вдосконалення процесу навчання дисципліні «Інженерна та комп'ютерна графіка» за допомогою сучасних технологій..... 133

Толкунов І.О.

Активізація пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти з освітньої програми «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт»..... 139

Уваров Ю.В., Морозов А.І.

Акредитація освітніх програм у НУЦЗ України: результати, досвід, шляхи вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти..... 147

Шароватова О.П., Артем'єв С.Р.

Особливості впровадження та реалізації дуальної освіти в Національному університеті цивільного захисту України..... 155

Савченко О.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, заступник начальника кафедри наглядово-профілактичної діяльності НУЦЗ України

Безугла Ю.С., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри наглядово-профілактичної діяльності НУЦЗ України

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НУЦЗУ УКРАЇНИ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗ'ЯСНЮВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Знаходження України в умовах воєнного стану диктує необхідність реагування на ризики виникнення аварій, катастроф та надзвичайних ситуацій. Гостро стоїть питання поширення знань, які можуть допомогти у виявленні загроз та небезпек, порядку реагування щодо забезпечення безпеки населення. Вміння проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань безпеки життєдіяльності населення – необхідний навик співробітника ДСНС. А отже, питання підготовки здобувачів вищої освіти НУЦЗ України до проведення такої роботи з населенням залишається актуальним.

У процесі проведення цієї роботи можна використовувати наступні інструменти:

- публікації;
- навчальні заняття, модулі та презентації;
- інтерактивне навчання;
- театральне та сценічне мистецтво;
- ігри та конкурси;
- аудіо- та відеоматеріали;
- інтерактивні ресурси;
- соціальні ЗМІ;
- телекомунікації.

Публікації. Протягом тривалого часу публікації були улюбленим засобом поширення інформації серед населення. Маючи майже безмежну гнучкість, публікації можуть видаватися у форматі друкованих чи цифрових матеріалів, а також випускатися у різних формах та форматах. Вони можуть використовуватися як реклама (рекламні щити та плакати), з метою підтримки інформаційної взаємодії (навчальні матеріали або ігри), а також виконувати багато інших додаткових функцій.

Рішення про вибір найкращого варіанта друкованих матеріалів залежить від:

- цільової аудиторії;
- обсягу інформації, яку необхідно поширити;
- кількості необхідних для поширення копій;
- способу розповсюдження;
- довговічності друкованої продукції.

Практично всі друковані матеріали можна донести до широкої аудиторії у формі веб-сторінок для інтерактивного перегляду або завантаження на персональний комп'ютер, DVD, CD-ROM та картах пам'яті. Деякі інформаційні повідомлення можуть бути оптимізовані для розповсюдження через мобільні телефони або інші портативні електронні пристрої.

Зважаючи на велику кількість друкованих та навчальних матеріалів, публікації конкурують одна з одною за увагу читацької аудиторії. З цієї причини зміст та дизайн матеріалів, призначених для масового поширення, мають бути доступними та візуально привабливими.

Незалежно від того, чи є публікація друкованою або ж поширюється в електронному вигляді, вона повинна бути інформативною та переконливою. Чим більше інтерактивних елементів містять матеріали, тим вони є ефективнішими, з точки зору активного залучення читача та сприяння зміні його поведінки. Публікації можуть бути розроблені для особливої цільової аудиторії, містити основні інформаційні повідомлення та рекомендації, а також детальнішу інформацію для підготовки інструкторів або самопідготовки. Деякі матеріали розробляються для одноразового використання, а інші використовуються постійно.

Навчальні заняття, модулі та презентації. Навчальні заняття, навчальні модулі та презентації належать до традиційних способів подання значного обсягу знань у рамках стандартних освітніх зусиль. Важлива інформація часто поширюється в ході серйозних заходів, таких як зустрічі, семінари та вебінари (інтерактивні семінари), які спочатку були розроблені для структурування та підтримки очного навчання співробітників, добровольців, студентів, викладачів та членів спільнот. Впровадження нових елементів, до яких належать інтерактивні вправи, активне навчання та використання соціальних мереж ще більше підвищує значущість, перевагу та ефективність використовуваних підходів.

Презентації. Для проведення презентацій достатньо використання найпростіших засобів. Виступ оратора може підтримуватися друкованим текстом, фліпчартом або фільмоскопом, а також цифровою комп'ютерною презентацією з використанням відеоматеріалів і анімаційних вставок. Презентації можуть передувати вивчення окремих тематичних розділів, а також використовуватися в рамках навчального курсу.

Навчальні модулі. Навчальні модулі розробляються для того, щоб розширити обсяг знань, що вивчаються, і вийти за рамки вступних курсів. Прикладом можуть бути навчальні модулі для вчителів середніх шкіл за напрямками – безпека життєдіяльності.

Інтерактивне навчання. Навчання на основі використання можливостей персональних комп'ютерів (для чого необхідний комп'ютер та DVD-програвач) або інтерактивних можливостей (для чого необхідний комп'ютер або планшет та доступ до Інтернету) – два способи отримання доступу до можливостей колективного навчання.

Можливості інтерактивного навчання широко вивчені. У вищій школі та бізнес-спільнотах воно підтвердило свою ефективність, оскільки учні, які використовували інтерактивні методи навчання, показували вищі результати, ніж традиційні слухачі.

Ігри та конкурси. Ігри та конкурси пропонують ще одну захоплюючу можливість «навчання з розвагою». Для малих груп можна використовувати настільні ігри. Крім того, можна організовувати конкурси малюнків на асфальті, що завжди є дуже видовищним.

Творчі конкурси також можна організувати у змаганні, запросивши до участі шкільні та регіональні команди. Для їх проведення можна використовувати такі завдання, як розробка оформлення плакатів, написання питань для вікторин, написання оповідань, пісень та віршів, постановка сценок чи творення слоганів. Батьки та інші члени спільнот із задоволенням прийдуть подивитися на результати роботи дітей.

Ігри можуть бути ефективними не тільки під час роботи з дітьми, але і з дорослими, які активно включаються в ігрову діяльність та отримують можливість освоїти нові знання. Ігри можуть бути найпростішими. Можна попросити учасників встати зі своїх стільців і пройтися по кімнаті, щоб зрозуміти, що мають спільного, або зловити м'яч перед тим, як відповісти на складне питання. Крім активних ігор, можна використовувати рольові ігри та ігри-імітації. Такі «серйозні ігри» виявляються дуже ефективними в оволодінні складною інформацією. Проте необхідно докладати більше зусиль для систематизації цих інноваційних методик та перевірки їх результативності.

Для тих, хто бере участь у змаганнях та конкурсах, перемога обіцяє нагороди та призи. Людям приємно виграти якийсь пам'ятний сувенір, нехай і невігадливий – футболки, кепки, браслети та інші подібні речі, дуже популярні серед добровольців та населення загалом. Важливо, щоб всі призи, що розігруються, були якісними та екологічними, що дозволить посилити поширені інформаційні повідомлення. До малогабаритних пам'ятних сувенірів відносяться:

- стікери;
- тимчасові татуювання;
- закладки;
- олівці, ручки та гумки;
- значки.

Аудіо- та відеоматеріали. У наші дні випускається величезна кількість аудіо та відеопродукції. З одного боку, це професійна продукція, у процесі виробництва якої інформаційні повідомлення, що поширюються, чітко контролюються. З іншого боку, це аматорські відео індивідуального або групового виробництва на основі спонтанно знятих матеріалів, записаних за допомогою недорогих відеокамер та інших записуючих пристроїв.

Професійні відеозаписи є важливими для поповнення банку документальних матеріалів, взаємодії з фінансовими донорами та інформаційної взаємодії, тоді як аматорські записи є важливим засобом проникнення у тради-

ційні знання, що стимулює творчі імпульси, обмін досвідом та поширення практики взаємного навчання. У разі групового виробництва відеоматеріалів сам процес роботи над роликом стає важливим освітнім досвідом, мета якого – ініціювати діалог про місцеві проблеми та забезпечити їх вирішення.

Три основних типи аудіо- та відеопродукції розрізняються за тривалістю, способами поширення та рівнем професіоналізму:

- соціальна реклама на радіо та телебаченні;
- короткі аудіо- або відеоролики;
- аудіо та відеоматеріали більшої тривалості.

Кожен із цих типів описаний нижче.

Соціальна реклама на радіо та телебаченні

У багатьох країнах поширення соціальної реклами активно використовуються можливості медіа. Деякі радіо та телеканали розміщують такі ролики добровільно, керуючись міркуваннями корпоративної соціальної відповідальності. Тривалість рекламних роликів зазвичай становить 20, 30 чи 50 секунд. Вони повинні бути короткими і такими, що запам'ятовуються, а також містити відомості про те, як отримати більш детальну інформацію (номер телефону або адресу в мережі інтернет, які легко запам'ятати).

Під час підготовки таких роликів залучення професійних фахівців з дизайну та комунікацій може виявитися дуже корисним. Однак сьогодні з'явилося безліч можливостей створювати власні ролики високої якості або адаптувати міжнародні та національні ресурси за консультативної допомоги добровольців. Найбільшою популярністю користуються можливості розміщення роликів у прайм-тайм після робочого дня під час трансляції вечірніх програм новин.

Короткі аудіо- та відеоролики

Ролик – це заздалегідь записаний аудіо-, відео- або мультимедійний матеріал, який поширюється через інтернет для відтворення на портативних електронних пристроях або персональних комп'ютерах. Аудіо- та відеоролики тривалістю до п'яти хвилин частіше переглядаються користувачами персональних комп'ютерів, планшетів та смартфонів які мають доступ до Інтернету, під час перерв, при прочитанні електронної пошти, а також у соціальних мережах. Незалежно від тривалості звучання, такі ролики мають бути переконливими та привертати увагу слухачів.

YouTube – найбільш популярний ресурс для перегляду та обміну відеороликами, пропонує кілька корисних функцій, включаючи:

- показ інформації про тривалість відео- та обсяг переглянутого матеріалу;
- можливості додавати відео до плей-листів та ділитися ними з іншими користувачами;
- можливість коментувати та ранжувати відео, що дозволяє впорядковувати їх за рівнем популярності, а також кількістю переглядів.

Аудіо- та відеоматеріали більшої тривалості

Професійні відео, ток-шоу можна використовувати для інформаційно-роз'яснювальної роботи. Як правило, рішення про такі заходи приймаються планово та за погодженням керівництва ДСНС.

Інтернет ресурси. Одним із найпростіших та найдешевших способів для здійснення інформаційно-роз'яснювальної роботи є використання офіційних сайтів. До них відносяться офіційний сайт ДСНС, офіційні сторінки Головних управлінь ДСНС тощо. Офіційний сайт НУЦЗ України є прикладом використання такого ресурсу для проведення роботи з населенням з питання стосовно безпеки життєдіяльності населення.

Соціальні медіа. До соціальних медіа належать всі ті інтерактивні інструменти, які дозволяють людям спілкуватися один з одним, без необхідності традиційної організаційної підтримки. До них відносяться: соціальні мережі, месенджери тощо. Революція в галузі електронних комунікацій спрощує та здешевлює можливості для поширення інформації.

Телекомунікації. Використання телекомунікацій має на увазі безліч різних можливостей. До них відносять: автоматичні системи надсилання текстових повідомлень.

Розсилка повідомлень має велике значення для раннього оповіщення. Ця технологія має на увазі наявність сервера, підключеного до мережі Інтернет, управління яким забезпечується з будь-якої точки. Система автоматично реєструє користувачів. Телефонний номер для прослуховування завантажених повідомлень може широко поширюватися як пріоритетний ресурс для тих, хто шукає потрібну інформацію.

Комбінування різних інструментів.

Немає єдиного, найефективнішого способу поширювати інформаційні повідомлення. Таким чином, успіх зазвичай досягається шляхом комбінування різних інструментів.

Розглянуті інструменти рекомендуються для використання під час проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань безпеки життєдіяльності населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. Дата оновлення: 02.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
2. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF#Text>.
3. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення 05.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
4. Палієнко А.В. Специфіка сприйняття медіа інформації//Витоки педагогічної майстерності. 2014. Випуск 14. С 202-208.